

EXPUNERE DE MOTIVE

la Legea privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale

Buna organizare și funcționare a justiției în România presupune existența unei legislații care să se ridice la nivelul standardelor europene și internaționale și care să corespundă, în același timp, necesităților actuale și de perspectivă ale societății românești. Aceasta este impusă și de procesul de aderare la structurile europene și euroatlantice, în care România este în mod ferm angajată.

I. În acest context, **Legea privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale** își propune să armonizeze prevederile Codului de procedură penală român cu principiile, recomandările și reglementările cuprinse în **documentele internaționale** în domeniul justiției penale și să transpună în legislația națională prevederile Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a Protocoloalelor sale adiționale, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

De asemenea, acest act normativ a avut în vedere **legislațiile europene**, îndeosebi pe cele care cunosc sisteme de drept asemănătoare cu cel românesc și care se află într-un stadiu avansat de adaptare la exigențele statului de drept.

Un alt obiectiv al legii a fost acela de a modifica și completa dispozițiile Codului de procedură penală, în lumina **deciziilor Curții Constituționale**, pentru ca întreaga legislație procesual penală să corespundă prevederilor Constituției României.

II. Legea cuprinde modificări **de esență** privind desfășurarea procesului penal care, pe de o parte, **sporesc garanțiile procesual penale**, îndeosebi cele privind măsurile privative sau restrictive de libertate ori cele referitoare la instituirea controlului judecătoresc privind soluțiile procurorului de netrimitere în judecată. Pe de altă parte, se introduc în Codul de procedură penală **noi instituții**, precum protecția martorilor ori investigatorii sub acoperire, menite să ofere instrumente eficiente și moderne în descoperirea, urmărirea și judecarea infractorilor care folosesc forme organizate și metode perfecționate de săvârșire a infracțiunilor.

Astfel, s-au adus Codului de procedură penală substanțiale modificări și completări cu privire la următoarele instituții:

➤ **Măsurile private și restrictive de libertate**

Cea mai importantă modificare în această materie o constituie atribuirea dispunerii **arestării preventive** în cursul urmăririi penale în competența instanței de judecată și, în unele cazuri prevăzute de lege, pentru o perioadă scurtă de maximum 3 zile, și a procurorului, spre deosebire de reglementarea actuală care conferea această competență numai procurorului. Această soluție legislativă este în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care a stabilit că organul care dispune sau menține măsura arestării preventive trebuie să prezinte anumite garanții printre care independența și imparțialitatea atât față de puterea executivă cât și față de părți. În acest sens sunt și legislațiile europene, cum ar fi cea franceză, italiană, germană, poloneză, care prevăd că măsura arestării preventive este dispusă de un judecător sau de o instanță și nu de către procuror.

Această reglementare a avut în vedere și faptul că sunt pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului mai multe cauze românești cu acest obiect, condamnări ale statului român fiind inevitabile.

Pentru a se putea asigura desfășurarea urmăririi penale în cazul unor infractori care prezintă pericolul părăsirii țării, s-a prevăzut o nouă măsură preventivă restrictivă de libertate și anume „**obligarea de a nu părăsi țara**”, pe care o poate dispune procurorul în cursul urmăririi penale și instanța de judecată în cursul judecății pe o perioadă de maximum 30 de zile cu posibilitatea prelungirii, în condițiile legii.

➤ **Sporirea garanțiilor acordate învinuiților sau inculpaților minori**

A fost inclusă, la capitolul destinat măsurilor preventive, o nouă secțiune care cuprinde reglementări privind: drepturi proprii și un regim special de detenție preventivă în raport cu particularitățile vârstei minorilor, termene speciale pentru durata măsurii reținerii sau arestării preventive, precum și un termen maxim în care minorii pot fi menținuți în arest preventiv.

➤ **Controlul judecătoresc asupra unor măsuri sau acte dispuse în cursul urmăririi penale**

S-a instituit un control judecătoresc cu privire la **soluțiile procurorului de netrimiteră în judecată**, în prezent, ordonanțele procurorului în această materie putând fi atacate numai la procurorul ierarhic superior. Astfel, în lumina deciziilor Curții Constituționale și a jurisprudenței Curții Europene a drepturilor omului s-a prevăzut că persoana vătămată sau orice alte persoane ale căror interese legitime au fost vătămate prin ordonanța procurorului de clasare, de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale ori prin rezoluția acestuia de neîncepere a

urmăririi penale, se pot adresa instanței căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

Legea prevede totodată dispunerea de către **instanță** și, pentru cauzele urgente și temeinic justificate și de către procuror, a **perchezițiilor domiciliare, a reținerii și predării corespondenței și a obiectelor**, precum și a **interceptărilor și înregistrărilor audio sau video**. În ceea ce privește măsurile de siguranță a obligării la **tratament medical** și a **internării medicale**, acestea pot fi dispuse numai de instanța de judecată.

➤ **Protecția martorilor**

Legea introduce prevederi care asigură protecția martorilor în cazul în care declararea identității reale a acestora le-ar putea periclita viața, integritatea corporală sau libertatea. În asemenea situații, procurorul, în cursul urmăririi penale sau instanța în cursul judecării pot dispune atribuirea unei alte identități sub care urmează să apară martorii în fața organului judiciar, ori audierea martorilor prin intermediul unor mijloace tehnice moderne, precum rețele de televiziune cu imaginea sau vocea distorsionate. Măsurile de protecție a acestor martori vor fi menținute atâta timp cât durează amenințarea la adresa acestora.

➤ **Investigatorii sub acoperire**

Având în vedere că în instrumentarea anumitor cauze este dificilă obținerea probelor prin mijloace clasice, a fost introdusă în Cod instituția investigatorilor sub acoperire. Activitatea acestor persoane este strict delimitată de lege, în sensul că investigatorii acoperiți pot fi folosiți numai în anumite cauze prevăzute de lege, că ei acționează numai cu autorizarea unui procuror desemnat în acest sens de procurorul general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție și numai pentru o perioadă limitată de timp. Datele obținute de aceștia pot fi folosite numai în cauza penală și în legătură cu persoanele la care se referă autorizația primită.

➤ **Extinderea dreptului la repararea pagubei** a fost realizată, pe de o parte, prin înlăturarea limitărilor prevăzute în textele în vigoare, iar pe de altă parte prin vizarea nu numai a persoanelor private de libertate, ci și a celor cărora li s-a restrâns libertatea. Această extindere asigură concordanța cu deciziile Curții Constituționale în materie, precum și cu dispozițiile art. 5 alin. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale și ale art. 3 din Protocolul nr. 7 la Convenție.

III. Actul normativ cuprinde, pe lângă modificările și completările Codului de procedură penală, și alte dispoziții în legătură cu noile reglementări din cod, care privesc:

➤ **Subordonarea funcțională a organelor de cercetare ale poliției**

Pentru o mai mare eficiență a activității de cercetare penală, în lege s-a prevăzut că organele de cercetare ale poliției și polițiștii specializați în efectuarea activităților de constatare a infracțiunilor, de strângere a datelor în vederea începerii urmăririi penale și de cercetare penală constituie **poliția judiciară** și care își desfășoară activitatea sub autoritatea procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție.

➤ **Modificarea și completarea unor legi speciale privind justiția** cum

ar fi Legea Curții de Justiție nr. 56/1993 sau Legea nr. 54/1993 pentru organizarea instanțelor și parchetelor militare.

Față de cele prezentate mai sus, Parlamentul României a adoptat Legea privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale.